

Ramar för utgiftsområdena 13 Integration och jämställdhet och 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

---

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett övriga berörda utskott tillfälle att avge yttrande över budgetpropositionen för år 2009 om den ekonomiska politiken och förslag till statsbudget för budgetåret 2009, utgifternas fördelning på utgiftsområden, beräkning av statsinkomsterna, förslag till utgiftstak för staten och låneramar samt de motioner som väckts med anledning av propositionen i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Arbetsmarknadsutskottet har beredningsansvaret för utgiftsområdena 13 Integration och jämställdhet och 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Förutom budgetpropositionens förslag till statsbudget, finansplan m.m. kommenterar utskottet även oppositionens förslag till ramar i respektive partimotion 2008/09:Fi270 (s), 2008/09:Fi271(v) och 2008/09:Fi272 (mp) som i fortsättningen refereras utan årtal.

Mot bakgrund av den snabba utvecklingen på de finansiella marknaderna och den pågående konjunkturnedgångens effekt på sysselsättningen och arbetslösheten koncentreras detta yttrande dels på regeringens och oppositionspartiernas bedömningar av konjunkturläget och vilka åtgärder detta föranleder, dels på de mer konjunkturberoende anslagen inom utgiftsområde 14, nämligen *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* och *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser*.

Utskottets överväganden

Riktlinjer för politiken och utgiftsramarna för utgiftsområdena 13 och 14

Propositionen

Regeringen konstaterar i budgetpropositionen att Alliansens politik för varaktig hög sysselsättning och minskat utanförskap tillsammans med en stark konjunktur gjort att sjukskrivningar och arbetslöshet minskat och fler människor fått jobb. Enligt regeringens bedömning kommer antalet personer som får ersättningar från olika trygghetssystem sammantaget att minska med ca 218 000 under mandatperioden. För att ytterligare minska utanförskapet genomför regeringen fortsatta strukturella reformer som syftar till att varaktigt höja sysselsättningen och få svensk ekonomi att fungera bättre.

Regeringen skriver dock att de mörka moln som hängt över världsekonomin har tätat under sommaren och hösten till följd av en tilltagande oro på de internationella finansmarknaderna. Konjunkturförsvagningen förväntas bli djupare och mer långvarig än vad som tidigare har antagits av regeringen. Den svenska ekonomin kommer att växa långsammare de närmaste åren jämfört med de föregående. Det ekonomiska läget är dock svårbedömt.

Regeringen antar i propositionen att andelen arbetslösa kommer att öka från prognostiserade 6,0 % år 2008 till 6,4 % år 2009 och 6,6 % år 2010. Därefter bedöms arbetslösheten sjunka. Andelen sysselsatta bedöms inte förändras nästa år och minska svagt år 2010. I budgetpropositionen redovisas även alternativa scenarier. Om den inhemska efterfrågan utvecklas svagare än beräknat antas arbetslösheten år 2009 bli 6,5 %. Om produktiviteten ökar mer än förväntat antas den i stället bli 6,8 % samma år. Andelen deltagare i arbetsmarknadspolitiska program antas öka från prognostiserade 1,7 % år 2008 till 1,9 % år 2009. Åren därefter bedöms andelstalet inte förändras.

Den svagare konjunkturutvecklingen ska enligt regeringen mötas med en förstärkning av jobb- och tillväxtpolitiken. Satsningar görs därför för att göra det lönsammare att jobba, billigare att anställa och enklare att driva företag. De viktigaste åtgärderna är jobbskatteavdraget och förändringarna i arbetslöshets- och sjukförsäkringarna.

Regeringen betonar i propositionen vikten av att människor har en inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning i händelse av arbetslöshet och aviserar därför en rad åtgärder för att underlätta ny- och återinträde i arbetslöshetskassorna. Avgiften till arbetslöshetskassan ska sänkas med ca 50 kr per sysselsatt medlem, och medlemsvillkoret ändras tillfälligt för att männi-

skor snabbare ska kunna bli berättigade inkomstrelaterad ersättning. Vidare ska inträdesvillkoren till försäkringen förenklas och reglerna för arbetslöshetsersättning efter tillfällig eller delvis frånvaro ändras.

På det arbetsmarknadspolitiska området skriver regeringen att i princip alla resurser ska riktas till dem som står längst ifrån arbetsmarknaden. Det sker genom satsningar på jobb- och utvecklingsgarantin, jobbgarantin för ungdomar och instegsjobben. Regeringen räknar med att antalet personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska program ökar från 80 000 år 2008 till 91 000 år 2009. Antalet nystartsjobb beräknas öka från 17 000 år 2008 till 22 000 år 2009. Regeringen föreslår i prop. 2008/09:7 även att nedsättningen av socialavgifter för unga görs kraftfullare genom att den vidgas till alla som inte fyllt 26 år och genom att avgifterna sänks ytterligare.

Regeringens förslag till utgiftsramar för utgiftsområdena 13 och 14 framgår av tabell 1. Utgiftsområdena ändrades i samband med att riksdagen antog 2008 års ekonomiska vårproposition. I tabellen framgår även summan av motsvarande anslag i budgetpropositionen för år 2008. I jämförelse med budgetpropositionen för 2008 minskar anslagen på utgiftsområde 13 med ca 861 miljoner kronor och på utgiftsområde 14 med ca 668 miljoner kronor.

Tabell 1 Förslag till ramar för utgiftsområde 13 och 14 miljoner kronor

Miljoner kronor

	BP09	BP08*
UO 13 Integration och jämställdhet	5 473	6 334
UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	55 946	56 614

* Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget enligt 2008 års andra tilläggsproposition.

Förändringen av ramen för utgiftsområde 13 kan i huvudsak hänföras till en sänkning av anslaget för kommunersättning vid flyktmottagande. Skälet är att kommunmottagandet av flyktingar väntas minska under 2009 och framöver på grund av färre asylsökande.

Inom utgiftsområde 14 sker en minskning av anslaget till bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd med ca 1,8 miljarder kronor och en ökning av anslaget till kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser med ca 1,1 miljarder kronor. En del av denna minskning respektive ökning av de nämnda anslagen kan förklaras av den senareläggning av a-kasseregler för deltidsarbetslösa som genomfördes i samband med riksdagsbehandlingen av budgetpropositionen för 2008. 655 miljoner kronor fördes då tillfälligt över från anslaget för arbetsmarknadspolitiska program till anslaget för arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd. I årets budget sker en justering av dessa anslag.

Den förändrade anslagsnivån för arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd beror av flera samverkande faktorer. De förändrade reglerna för ersättning vid deltidsarbetslöshet förklarar enligt regeringen en stor del av minskningen. Förändringarna av reglerna för arbetslöshetsförsäkringen som aviseras i budgetpropositionen beräknas öka anslaget med ca 540 miljoner kronor. Inom ramen för anslaget ryms även ökade utgifter för högre arbetslöshet och effekten av andra makroekonomiska förändringar.

Ökningen av anslagsnivån för arbetsmarknadspolitiska program och insatser förklaras, förutom av den tillfälliga justeringen som beskrevs ovan, av effekten av införandet av jobb- och utvecklingsgarantin och av makroekonomiska antaganden som antas medföra fler deltagare i programmen.

Motionerna

Socialdemokraterna skriver i motion Fi270 att vi befinner oss i en global finanskris och att den svenska industrin nu är hårt pressad. Antalet varslade närmar sig 10 000 personer bara i september, och det svenska folket är nu lika pessimistiskt om den ekonomiska utvecklingen som under 90-talskrisen. *Socialdemokraterna* menar att det negativa stämmningsläget bland de svenska hushållen talar för en relativt stor konjunkturavmattning och pekar på att andra bedömare, t.ex. Riksbanken, väntar sig ett sämre utfall än regeringen vad gäller sysselsättningsutvecklingen. *Socialdemokraterna* oroas även av att socialbidragen ökar och väntas öka de närmaste åren.

Socialdemokraterna menar att regeringen är alldeles för passiv och under mer än ett år har nonchalerat alla varningssignaler och missbedömt den ekonomiska utvecklingen.

För att möta utvecklingen föreslår *Socialdemokraterna* att medel anslås för bl.a. utbildningssatsningar både inom arbetsmarknadspolitikens ram och inom ramen för det reguljära utbildningsväsendet. *Socialdemokraterna* föreslår att 9 000 ytterligare platser till yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning inrättas och att program för att möta varsel genomförs. För att motverka ungdoms- och långtidsarbetslösheten föreslår *Socialdemokraterna* att 5 000 s.k. Förstajobbet-avdrag inrättas och att en skattereduktion för arbetslösa ungdomar införs. För att motverka långtidsarbetslösheten föreslås 10 000 s.k. jobblift, och för att förbättra möjligheterna för funktionshindrade att få ett jobb föreslås 500 platser med lönebidrag i offentligt skyddade anställningar utöver vad regeringen föreslagit. *Socialdemokraterna* vill även avskaffa den generella nedsättningen av sociala avgifter för ungdomar.

För att hindra att pessimismen och otryggheten breder ut sig ytterligare föreslår *Socialdemokraterna* ett antal förändringar av arbetslöshetsförsäkringen. Ersättningsnivån i försäkringen höjs till 80 % av inkomsten under hela ersättningsperioden, även ersättningstaket i försäkringen höjs. Därut-

över föreslås att en skattereduktion på upp till 75 % av avgiften till arbetslöshetsförsäkringen införs så att kostnaden för medlemskap i arbetslöshetskassan sänks.

Inom utgiftsområde 13 föreslår Socialdemokraterna att en tillfällig s.k. solidaritetsbonus tillförs kommuner som under de senaste åren har tagit en stor del av ansvaret för flyktingpolitiken.

Vänsterpartiet menar i motion Fi271 att den svenska ekonomin befinner sig i en tydlig konjunkturedgång och att regeringen tycks stå handfallen inför utvecklingen. *Vänsterpartiet* skriver, med hänvisning till Konjunkturinstitutet, att näringslivets syn på den framtida ekonomin är svagare än normalt och att de svenska hushållens motsvarande uppfattning är än dyst-rare. Partiet skriver även att nivån på företagens anställningsplaner sjunker och att antalet varsel ökar.

Vänsterpartiet kritiserar regeringens övergripande inriktning i arbetsmarknadspolitiken och menar att den orsakat stor skada genom att skapa otrygghet och osäkerhet inför framtiden. Med en mer offensiv arbetsmarknads- och konjunkturpolitik kan, enligt *Vänsterpartiet*, större personalminskningar i både offentlig och privat sektor undvikas.

Mot bakgrund av den tydliga konjunkturedgången menar *Vänsterpartiet* att det är dags att bedriva en aktiv konjunkturpolitik inriktad mot full sysselsättning och avvisa de marknadslösningar som den borgerliga regeringen förefaller sätta sin tilltro till. Förutom en ny utformning av finans- och penningpolitiken föreslås åtgärder för att stimulera efterfrågan.

En solidariskt finansierad arbetslöshetsersättning är enligt *Vänsterpartiet* ett viktigt instrument för att hålla uppe efterfrågan i en konjunkturedgång. *Vänsterpartiet* vill därför införa en kraftigt ökad skattefinansiering av arbetslöshetskassan, lägre egenavgifter, lägre kvalifikationskrav och bättre inkomstbortfallstäckning. Partiet vill höja ersättningen i arbetslöshetskassan till 80 % under hela ersättningsperioden och höja både grundbelopp och tak i försäkringen. Partiet vill även införa en skattereduktion för avgiften till arbetslöshetsförsäkringen och en motsvarande reduktion för fackföreningsavgiften.

För att möta konjunkturedgången vill *Vänsterpartiet* avsätta mer medel för arbetsmarknadspolitiska program. Partiet föreslår att 12 000 platser för yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning inrättas. Partiet föreslår även ett antal riktade anställningsstöd, bl.a. 7 500 platser i plusjobb i offentlig regi, 5 000 platser i förstärkt anställningsstöd och 2 000 platser med anställningsstöd för långtidssjuka. *Vänsterpartiet* avvisar nystartsjobben och nedsättningen av sociala avgifter för ungdomar.

Mot bakgrund av att personer med funktionsnedsättning på grund av det allt hårdare tempot i arbetslivet får allt svårare att göra sig gällande i arbetslivet föreslår *Vänsterpartiet* ett höjt tak för lönebidrag och utökad antal platser med lönebidrag i offentligt skyddade anställningar.

Inom utgiftsområde 13 föreslår Vänsterpartiet att en amnesti ska genomföras i asylprocessen den 1 juli år 2009. Förslaget innebär att anslaget för kommunersättning vid flyktingmottagande höjs.

Miljöpartiet skriver i motion Fi272 att det i dag är svårt att veta hur den finansiella krisen exakt kommer att påverka Sverige. Risken bedöms dock som stor att konjunkturnedgången blir kraftig. Miljöpartiet pekar på att flera bedömare antar att tillväxten under år 2009 blir relativt sett låg. Miljöpartiet menar att de största problemen på arbetsmarknaden på kort sikt är den grupp som står längst ifrån arbetsmarknaden och som gynnats i mindre utsträckning än andra grupper av konjunkturen de senaste åren. På längre sikt finns ett strukturellt underskott på utbildade personer inom flera branscher.

Miljöpartiet kritiserar delar av regeringens arbetsmarknadspolitik, bl.a. utformningen av jobbskatteavdraget, sättet att mäta utanförskapet och hanteringen av arbetslöshetsförsäkringen och försäkringar för deltidsarbetande och säsongsanställda. Miljöpartiet föreslår att arbetslöshetsersättningen höjs till 80 % under hela ersättningsperioden.

För att möta konjunkturnedgången presenterar partiet ett paket med yrkesutbildningar som syftar till att öka företagets tillgång på arbetskraft samtidigt som det skapas nya chanser för stora grupper att komma in på arbetsmarknaden. Miljöpartiet föreslår att 9 000 platser inrättas för yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning, att 2 000 starta-eget-platser inrättas och att 2 500 platser för friår införs. Partiet avvisar den generella nedsättningen av sociala avgifter för ungdomar.

Inom utgiftsområde 13 föreslår Miljöpartiet att kommunersättningen vid flyktingmottagandet höjs för att öka drivkrafterna för fler kommuner att ta emot flyktingar. Partiet föreslår även en s.k. lika-rätt-satsning för att motverka diskrimineringen i samhället.

De föreslagna ramarna för utgiftsområdena 13 och 14

Nedan redovisas regeringens förslag till utgiftsramar och oppositionens alternativa ramar. Som framgår av tabell 2 skiljer sig oppositionens förslag till utgiftsramar relativt mycket från regeringens. Det gäller särskilt ramen för utgiftsområde 14.

Inom utgiftsområde 13 beror huvuddelen av skillnaden mellan ramarna i propositionen och de i motionerna på anslaget kommunersättningar vid flyktingmottagande eller näraliggande anslag.

Inom utgiftsområde 14 är det främst förslagen som berör arbetslöshetskassan och de arbetsmarknadspolitiska programmen som förklarar skillnaderna. Vänsterpartiets anslag Lönebidrag och Samhall m.m. förklarar också en del av skillnaden mellan Vänsterpartiets ram för utgiftsområde 14 och motsvarande i regeringens proposition.

Tabell 2: Förslag till utgiftsramar för 2009*Miljoner kronor*

	BP09	S	V	Mp
UO 13 Integra- tion och jäm- ställdhet	5 473	+430	+694	+366
UO 14 Arbets- marknad och arbetsliv	55 946	+8 893	+6 890	+3 682

I regeringens proposition och i oppositionens budgetmotioner finns ett flertal förslag som påverkar budgetens inkomstsida. För att göra en rättvisande jämförelse av förslagets budgeteffekter fordras därför att även inkomstsidan av budgeten beaktas. Det är av flera skäl svårt att exakt jämföra förslagen i propositionen med dem i motionerna. Det hänger bl.a. samman med att gränserna för vad som kan sägas beröra utgiftsområdet är oklara. Det är därför inte självklart vilka satsningar som bör ingå i en jämförelse. I följande jämförelse har sådana förslag och satsningar som på ett mer direkt sätt ansluter sig till verksamheterna inom utgiftsområde 14 redovisats.

Jämförelsen av regeringens respektive oppositionspartiernas förslag försvåras även av att det inte alltid framgår om inkomstförändringarna är brutto- eller nettoredovisade.

Följande regeringsförslag som påverkar budgetens inkomstsida kan nämnas. Förslaget att ytterligare sätta ned socialavgifterna för ungdomar som läggs fram i prop. 2008/09:7 beräknas leda till minskade skatteinkomster om ca 5,6 miljarder kronor netto. Den totala nedsättningen för ungdomar bedöms, enligt en underhandsuppgift, medföra att inkomsterna minskar med ca 13,6 miljarder kronor netto. Nedsättningen för nystartsjobben bedöms minska skatteinkomsterna med ca 1,2 miljarder kronor brutto. Den förändrade finansieringsavgiften för arbetslöshetskassor beräknas medföra att statens inkomster minskar med ca 1,0 miljard kronor.

Oppositionens förslag som berör budgetens inkomstsida redovisas i tabell 1. Samtliga oppositionspartier vill avskaffa nedsättningen av socialavgifter för unga. Övriga inkomstminskningar kan hänföras till Socialdemokraternas respektive Vänsterpartiets förslag avseende arbetslöshetsförsäkringen och förslag om anställningsstöd.

Tablå 1: Motionsförslag som berör budgetens inkomstsida i jämförelse med BP09.*Miljarder kronor*

S	V	Mp
Nej till nedsatta socialavgifter för unga (13,6 (netto))	Nej till nedsatta socialavgifter för unga (13,6 (netto))	Nej till nedsatta socialavgifter för unga (13,6 (netto))
Skattereduktion för a-kasseavgift (-7,0)	Skattereduktion av a-kassa/fackavgift (-4,1)	
Anställningsstöd (-2,9)	Sänkt a-kasseavgift (-3,7)	
	Anställningsstöd (-2,7)	

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av den senaste tidens snabba ekonomiska utveckling har utskottet under beredningen av ärendet hört Arbetsförmedlingens generaldirektör Angeles Bermudez-Svankvist, Konjunkturinstitutets generaldirektör Mats Dillén och arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin för att underätta sig om de aktuella ekonomiska förhållandena, bedömningar av konjunktur- och arbetsmarknadsutvecklingen och resurssituationen inom det arbetsmarknadspolitiska området. Myndighetscheferna och statsrådet lämnade en tämligen samstämmig bild av rådande ekonomiska förhållanden och framtidsutsikter. Alla betonade de stora svårigheter som nu råder att bedöma den framtida konjunkturutvecklingen och prognostisera sysselsättnings- och arbetslöshetsnivåer.

Sammantaget pekar flera indikatorer mot en relativt kraftig konjunkturunedgång. Bland annat minskar orderingången och investeringarna i näringslivet. Förtroendeindikatorerna som mäter företagets och hushållens syn på ekonomin har fallit rejält sedan mars 2008 och BNP-tillväxten bedöms stagnera de närmaste kvartalen.

Inom det arbetsmarknadspolitiska området minskar antalet nyanmällda jobb vid arbetsförmedlingarna och antalet sysselsatta har efter en lång tids ökning börjat minska. Antalet varsel var under september 2008 ca 8 000, vilket kan jämföras med ca 3 000 motsvarande månad förra året. Under de två första veckorna i oktober 2008 var motsvarande siffra ca 11 500. Dessa uppgifter kan underskatta det verkliga antalet varsel eftersom det dels saknas statistik för företag med färre än fem anställda för vilka någon varselskyldighet inte gäller, dels kan förekomma att företag inte anmäler varsel. Det är dock omöjligt att i dagsläget bedöma i vilken utsträckning de anmälda varslen kommer att leda till uppsägningar.

Dessa tecken måste ställas i relation till en rad andra förhållanden i den svenska ekonomin och på den svenska arbetsmarknaden. Sverige har, i jämförelse med många andra länder, mycket starka offentliga finanser och en låg statsskuld. Det gör att Sverige har möjlighet att bedriva en expansiv finanspolitik för att motverka konjunkturunedgången. De svenska företagen

har även ett högt lönsamhetsläge, vilket gör att en försämrad lönsamhet på grund av konjunkturedgången inte omedelbart behöver innebära neddragningar eller uppsägningar inom näringslivet.

Andelen sysselsatta av befolkningen i åldersgruppen 20–64 år var under september, för första gången sedan början av 1990-talets början, över 80 %. Av Arbetsförmedlingens statistik framgår vidare att antalet inskrivna arbetslösa under september månad var lägre än för samma månad förra året och att det var den lägsta uppmätta nivån för en septembermånad sedan 1990. En mycket glädjande utveckling är att antalet långtidsarbetslösa som är inskrivna vid arbetsförmedlingen minskat mycket kraftigt sedan förra året och att antalet långtidsarbetslösa ungdomar minskat ännu mer, procentuellt sett. Utvecklingen är en indikation på att regeringens ambition att koncentrera arbetsmarknadspolitikens resurser till dem som står längst ifrån arbetsmarknaden bär frukt.

Med anledning av den senaste tidens omfattande varsel har Arbetsförmedlingen inrättat en nationell beredskapsorganisation för varsel. Syftet är att säkerställa att de regioner i landet som drabbas får det stöd de behöver. Beredskapsorganisationen kommer att samarbeta med arbetsgivare, trygghetsorganisationer, parterna på lokal nivå och kommun- och länsansvariga för att arbeta förebyggande för att de som blir arbetslösa eller riskerar att bli arbetslösa snabbt kan gå vidare till nya anställningar. Arbetsförmedlingen ska därmed, vid sidan om arbetet med prioriterade grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden, även ge stöd till dem som riskerar att bli uppsagda och som är arbets sökande. Utskottet välkomnar Arbetsförmedlingens insatser.

Regeringens budgetförslag vilar på antagandet om att arbetslösheten under år 2009 kommer att bli något högre än för år 2008. Mot bakgrund av de senaste veckornas finanskris gör utskottet bedömningen att det finns risk för att arbetslösheten blir högre än vad regeringen utgått från i budgetpropositionen. Hur stor denna uppgång blir är dock i dagsläget mycket svårt att uttala sig om. Det är i det närmaste omöjligt att bedöma på vilket sätt och i vilken utsträckning oron på de finansiella marknaderna kommer att påverka den reala ekonomin och, i förlängningen, arbetsmarknaden.

Utskottet förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen om det under budgetåret skulle visa sig att de medel som anslagits för utgiftsområde 14 inte räcker till. Mot bakgrund av att de arbetsmarknadspolitiska konsekvenserna av en konjunkturedgång normalt är fördröjda i förhållande till konjunkturutvecklingen i övrigt bedömer utskottet att det finns tid att vidta ytterligare åtgärder om det skulle visa sig att så behövs.

Utskottet noterar även att det inom de konjunkturberoende anslagen Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd och Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser inom utgiftsområde 14 finns betydande anslagssparande från år 2007. För det sistnämnda anslaget har regeringen redan beslutat att ca 410 miljoner kronor får disponeras av Arbetsförmedlingen. Därutöver tillkommer att de nuvarande budgetprogno-

serna för 2008 indikerar att utgifterna för båda anslagen kommer att bli betydligt lägre än vad som anslogs i enlighet med budgetpropositionen för år 2008. Utskottet gör därför bedömningen att det kortsiktigt finns tillräckliga resurser inom arbetsmarknadspolitikens ram för att möta konjunkturredgången.

Huvuddelen av utgiftsskillnaderna mellan regeringens och oppositionens förslag kan hänföras till de konjunkturberoende anslagen inom utgiftsområde 14. Utskottet vill därför kort kommentera dessa skillnader. De enskilda förslagen i propositionen och motionerna kommer att behandlas närmare i arbetsmarknadsutskottets budgetbetänkande.

Samtliga oppositionspartiernas motioner innehåller förslag om att ytterligare resurser ska avsättas för arbetsmarknadspolitiska program eller åtgärder för att möta nedgången i ekonomin. Utskottet ansluter sig i stället till regeringens principiella utgångspunkt att konjunkturredgången ska mötas genom offensiva strukturella reformer som syftar till att varaktigt höja sysselsättningen. Utskottet välkomnar därför regeringens sänkningar av inkomstskatten och nedsättningar av sociala avgifter. Utskottet anser att oppositionens förslag ligger i linje med den politik alliansregeringen brutit med och som innebär att stora grupper på arbetsmarknaden låstes fast i åtgärdsprogram. Omläggningen av arbetsmarknadspolitiken sedan regeringen tillträdde hösten 2006 har haft till syfte att effektivisera arbetsmarknadspolitiken och tydliggöra arbetslinjen. Arbetsförmedlingens arbete ska även fortsättningsvis inriktas på att primärt matcha utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden och inte ägnas åt att förmedla arbetsmarknadspolitiska program.

Angående arbetslöshetsförsäkringen vill utskottet först betona vikten av att människor har en inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning i händelse av arbetslöshet. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag till åtgärder för att underlätta ny- och återinträde i arbetslöshetskassorna. Oppositionens förslag till förändringar av försäkringen skulle däremot innebära en återgång till det tidigare systemet där arbetslöshetsförsäkringen fungerade mer som ett allmänt försörjningssystem än som ett ekonomiskt stöd under en omställningsfas. Utskottet vill i detta sammanhang därför betona vikten av att de grundläggande förändringarna av arbetslöshetsförsäkringen som genomförts under senare år består.

Utskottets slutsatser

Sammanfattningsvis instämmer arbetsmarknadsutskottet i regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken i de delar som rör utskottets beredningsområde. Utskottet godkänner regeringens förslag till ramnivå för utgiftsområdena 13 och 14. Oppositionspartiernas alternativa förslag avvisas därmed. Utskottet anser även att riksdagen vid sitt godkän-

nande av beräkningen av statens inkomster, i fråga om utskottets beredningsområde, bör följa regeringens och inte oppositionspartiernas förslag till beräkning.

Stockholm den 28 oktober 2008

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Hillevi Engström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hillevi Engström (m), Berit Högman (s), Sylvia Lindgren (s), Elisabeth Svantesson (m), Annika Carlsson (c), Lars Lilja (s), Eva Flyborg (fp), Luciano Astudillo (s), Désirée Pethrus Engström (kd), Anna König Jerlmyr (m), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Hans Backman (fp), Ulf Holm (mp), Sven Yngve Persson (m), Patrik Björck (s) och Reza Khelili Dylami (m).

Avvikande meningar

1. Avvikande mening (s)

Berit Högman (s), Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Luciano Astudillo (s), Ann-Christin Ahlberg (s) och Patrik Björck (s) anför:

Regeringen har under lång tid missbedömt den ekonomiska utvecklingen och nonchalerat de varningssignaler som funnits. Vi befinner oss i en global finanskris och antalet varsel ökar snabbt. Regeringen har varit alltför passiv och har inte heller under den tid som förflutit sedan budgetpropositionen lämnades till riksdagen tagit några initiativ för att möta de allt tydligare tecknen på en kraftig konjunkturnedgång som nu kan skönjas. För att möta nedgången föreslår Socialdemokraterna rejäla satsningar inom ramen för arbetsmarknadspolitiken och utökade ramar för utgiftsområde 14. Sammantaget ger satsningarna betydligt bättre förutsättningar att bedriva en aktiv politik jämfört med det förslag regeringen lämnat.

För att möta de varsel som lagts och den vikande arbetsmarknaden föreslår Socialdemokraterna att medel avsätts för ett program för att möta varsel inom industrin och tjänstesektorn. Programmet ska innehålla investeringar i t.ex. särskilda utbildnings-, forsknings- och utvecklingsinsatser i samarbete med näringslivet.

Hittills har regeringens politik varit verkningslös när det gäller att få tillbaka dem som står längst ifrån arbetsmarknaden i arbete. För att motverka ungdoms- och långtidsarbetslösheten föreslår Socialdemokraterna utbildningssatsningar och att riktade anställningsstöd inrättas. När konjunkturen vänder är det oftast ungdomen som drabbas först. Sverige behöver även investera mer i yrkesutbildning i stället för de passiva åtgärder utan dokumenterad effekt som regeringen ersatt yrkesutbildningen med. Forskning visar att den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen är effektiv för att skapa fler jobb. Anslaget till arbetsmarknadspolitiska program och insatser föreslås därför öka.

För att förhindra att pessimismen och otryggheten breder ut sig ytterligare och för att ge förutsättningar för fler att våga mer och ta fler risker föreslår Socialdemokraterna förbättringar av arbetslöshetsförsäkringen som gör att fler kan vara med i den. Regeringen har under sina första två år förstört arbetslöshetsförsäkringen. En halv miljon fler löntagare står utan försäkring när vi nu är på väg in i en lågkonjunktur. För att öka tryggheten för löntagarna föreslår Socialdemokraterna att kostnaden för medlemskap sänks kraftigt, att ersättningsnivån höjs till 80 % under hela ersättningsperioden och att taket i försäkringen höjs. Arbetslöshetsförsäkringen för deltidsarbetslösa förbättras även den. Regeringens aviserade förändringar av försäkringen framstår som klart otillräckliga.

Socialdemokraterna anser att regeringens integrationspolitik är otillräcklig och föreslår kraftfulla åtgärder på området. Socialdemokraterna föreslår bl.a. att en tillfällig s.k. solidaritetsbonus tillförs kommuner som under de senaste åren har tagit en stor del av ansvaret för flyktingpolitiken. Ramen för utgiftsområde 13 föreslås därför öka jämfört med regeringens förslag.

2. Avvikande mening (v)

Josefin Brink (v) anför:

De senaste veckornas utveckling gör det allt tydligare att den svenska ekonomin befinner sig i en tydlig konjunkturedgång. Utvecklingen understryker vikten av att nu bedriva en aktiv konjunkturpolitik inriktad mot full sysselsättning. Det krävs ytterligare åtgärder för att stimulera efterfrågan i samhället. Vänsterpartiet föreslår utökade ramar för utgiftsområde 14 för att möta konjunkturedgången, stimulera efterfrågan och därmed undvika större personalminskningar i både offentlig och privat sektor.

En viktig åtgärd för att stimulera efterfrågan och undvika att konjunkturedgången blir djupare än nödvändigt är att genomföra förbättringar av arbetslöshetsförsäkringen. En väl fungerande arbetslöshetsförsäkring fungerar som en automatisk stabilisator som dämpar nedgången i en konjunktur. Vänsterpartiet föreslår därför att anslaget för bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd tillförs resurser för att genomföra rejäla förbättringar av försäkringen. Vänsterpartiet föreslår att ersättningsnivån höjs till 80 % under hela ersättningsperioden och att den lägsta dagpenningen och taket höjs i försäkringen. Rätten till deltidsstämpling återinförs och antalet karensdagar reduceras. Vidare föreslås att finansieringsmodellen med arbetslöshetsavgifter avskaffas och att finansieringsavgiften sänks.

Vänsterpartiet föreslår även att anslaget för kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser ökar så att en aktiv arbetsmarknadspolitik kan bedrivas i syfte att öka arbetsutbudet och rörligheten på arbetsmarknaden. Vänsterpartiet menar att de arbetslösa snabbt måste få stöd och föreslår därför ökade resurser till erkänt effektiva åtgärder som anställningsstöd och arbetsmarknadsutbildningar. Antalet platser i yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning föreslås öka och särskilda satsningar på långtidsarbetslösa, långtidssjukskrivna och unga långtidsarbetslösa bör genomföras. Insatserna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga förstärks genom höjt lönebidrag och ett utökat antal platser med lönebidrag i offentligt skyddade anställningar.

Det är även viktigt att Arbetsförmedlingen har resurser och är dimensionerad för att klara det ökade tryck som den stigande arbetslösheten kan medföra. Arbetsförmedlingen har ett kraftigt minskat förvaltningsanslag jämfört med för ett par år sedan. Vänsterpartiet föreslår en kraftig ökning av detta anslag som kompensation för regeringens tidigare nedskärningar.

3. Avvikande mening (mp)

Ulf Holm (mp) anför:

Det mesta talar i dagsläget för att konjunkturnedgången blir kraftig. Miljöpartiet föreslår därför att ramen för utgiftsområde 14 ökas jämfört med vad regeringen föreslagit.

Miljöpartiet anser att konjunkturnedgången bl.a. ska mötas med en satsning på yrkesutbildningar som syftar till att öka utbudet av arbetskraft inom branscher där det finns underskott på utbildade personer eftersom det ger möjlighet för fler att komma in på arbetsmarknaden. Trots att arbetslösheten har minskat de senaste åren finns det många arbetslösa som fortfarande står långt ifrån arbetsmarknaden och därför krävs det särskilda satsningar. Miljöpartiet föreslår även att medel avsätts för starta-eget-bidrag och för en satsning på friår. Tidigare erfarenheter har visat att starta-eget-bidraget är en träffsäker åtgärd som i hög grad leder till jobb och varaktig sysselsättning. Friåret har visat sig vara en bra åtgärd för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden samtidigt som personer som får ett friår får möjlighet att på eget initiativ genomgå en ny utbildning, starta eget företag eller annat. Anslaget för arbetsmarknadspolitiska program och insatser föreslås därför öka jämfört med regeringens förslag.

Ett av regeringens största misslyckanden är hanteringen av arbetslöshetsförsäkringen. Kraftiga avgiftshöjningar och regelförändringar har gjort att ytterligare drygt 500 000 personer lämnat försäkringen och nu står utan skydd vid arbetslöshet. Förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen har även försämrat för deltidsarbetande och säsonganställda. En fungerande försäkring ökar människors beredskap att ställa om och byta arbete och underlättar även matchningen på arbetsmarknaden. Miljöpartiet föreslår att ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen höjs till 80 % under hela ersättningsperioden. Miljöpartiet föreslår därför att anslaget för bidrag till arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstöd ökas i jämfört med regeringens förslag.

Särskilt yttrande

Särskilt yttrande (s, v, mp)

Berit Högman (s), Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Luciano Astudillo (s), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Ulf Holm (mp) och Patrik Björck (s) anför:

För varje dag som går kommer nya rapporter och nya prognoser som visar på den globala finansiella orons allt tydligare negativa effekt på den reala ekonomin och på den svenska arbetsmarknaden. Antalet varsel har ökat lavinartat sedan regeringen lämnade budgetpropositionen till riksdagen. Enligt de senaste bedömningarna, från LO-ekonomerna och Riksbanken, kommer arbetslösheten under år 2009 att bli 0,8 respektive 0,5 procentenheter högre än vad regeringen antagit i budgetpropositionen. Även om prognoserna är osäkra framstår det som otvivelaktigt att de antaganden som ligger till grund för regeringens budget är överspelade och inaktuella. Sammantaget är det tydligt att vi nu står inför en mycket allvarlig ekonomisk situation som fordrar att regeringen visar handlingskraft och tar nya initiativ.

Mot denna bakgrund framstår det som anmärkningsvärt att regeringen fortsätter att hävda att det finns resurser inom ramen för arbetsmarknadspolitiken för att möta konjunkturedgången. Regeringen har ännu inte kunnat redovisa varifrån dessa resurser ska hämtas. Av budgetpropositionen framgår att det inom flera av anslagen inom utgiftsområde 14 finns betydande prognostiserade anslagssparanden för år 2008. Regeringen har inte kunnat lämna besked om hur dessa medel ska användas och om de kommer att kunna disponeras för arbetsmarknadspolitiska insatser under år 2009. Olika uppgifter har lämnats i skilda sammanhang, vilket gör det omöjligt att bedöma i vilken utsträckning det finns medel för att möta konjunkturedgången inom nu föreslagna utgiftsramar.

Regeringen och Arbetsförmedlingen aviserar mot bakgrund av varselrapporterna att Arbetsförmedlingen, vid sidan om att ge stöd till prioriterade grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden, ska ge stöd till dem som riskerar att bli uppsagda och som är arbetssökande. Att Arbetsförmedlingen ger sådant stöd är naturligtvis välkommet, men det finns en uppenbar risk att denna satsning, med de i budgetpropositionen föreslagna budgetramarna, kommer att tränga undan Arbetsförmedlingens arbete med de prioriterade grupperna.